

Імплементация Угоди про асоціацію між Україною та ЄС: економічні виклики та нові можливості : наук. доп. / за ред. В. М. Гейця, Т. О. Осташко ; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». – Київ, 2016. –С. 170–172.

Високі технології та інноваційна діяльність у контексті реалізації Угоди про асоціацію з ЄС

Визначення можливостей інтенсифікації технологічного обміну та комерціалізації нововведень з метою приєднання до системи EEN ЄС. Уведення в дію економічної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС створило принципово нові можливості для інноваційно активних підприємств. Однією з них є можливість приєднання українських інноваційних підприємств та наукових організацій до вже діючих європейських інституцій, зокрема – до інноваційної мережі Enterprise Europe Network (EEN).

<...> EEN була створена у 2007 р. і наразі охоплює понад 250 асоціацій, понад 600 спеціалізованих організацій з підтримки інновацій (центрів трансферу технологій, інноваційних центрів, агенцій розвитку) в 50 країнах світу (в тому числі у 28 країнах – членах ЄС). Чисельність працюючих у таких центрах становить 4 тис. осіб, існують контакти з 3 тис. експертами, діє понад 600 контактних точок.

Основне завдання інноваційної мережі полягає у максимальному спрощенні для всіх учасників доступу до її послуг, підтримці кооперації у науковій та інноваційній діяльності, сприянні трансферу технологій та інтернаціоналізації, забезпеченні реалізації спільних інноваційних проектів у рамках ЄС. Інноваційна мережа орієнтована в першу чергу на надання малим та середнім інноваційним підприємствам необхідних послуг (інформаційних, консультативних, організаційної і правової допомоги). Важливим надбанням мережі є ведення бази даних технологічних запитів і пропозицій, які дають змогу всім учасникам (інноваційним підприємствам, науковим і дослідним установам) знаходити собі партнерів, здійснювати трансфер технологій та комерціалізувати результати науково-дослідних робіт.

Як показує вітчизняний досвід, спроби інтегрувати українські підприємства та дослідні установи до інноваційних мереж були невдалими. Основними причинами цього були: недостатня кількість завершених конкурентних розробок, представлених у зрозумілому для міжнародних інвесторів вигляді та небажання власників потенційно прибуткових розробок

розміщувати дані про них у відкритому доступі. З огляду на це рішення у цій ситуації може стати співпраця українських розробників з інноваційними мережами як одержувачами технологічних запитів: адміністрація мережі обробляє дедалі нові технологічні запити на інноваційні розробки від підприємств і розсилає їх дослідницьким і проектним установам. У такому разі власник інноваційної розробки матиме можливість знайти потенційного партнера, не розкриваючи її подробиці широкому загалу. Для учасників EEN, зокрема, така можливість існує навіть на безоплатній основі.

Крім зазначеної можливості, слід відзначити також низку інших:

- широка імплементація європейської практики в інноваційній сфері через запрошення консультантів;

- підвищення мобільності кадрів, залучених в інноваційну діяльність в Україні, удосконалення їхніх професійних навичок; підвищення рівня кваліфікації державних службовців, які опікуються інноваційною діяльністю; спрощення організації освітніх програм для студентів та підвищення кваліфікації для університетських співробітників;

- виникнення принципово нових можливостей для малих інноваційних підприємств в Україні – як їхньої кооперації між собою, так і налагодження зв'язків з партнерами у країнах ЄС;

- інтенсифікація технологічного обміну між суб'єктами інноваційної та науково-технічної діяльності в Україні та в країнах ЄС за рахунок спрощення і скорочення у часі процедури пошуку партнерів, можливість діяльності у єдиному європейському інформаційному просторі;

- спрощення процедури комерціалізації нововведень за рахунок розширення потенційного ринку збуту для виробників інноваційної продукції та дослідних установ, спрощення пошуку для підприємств, що потребують інноваційних розробок. Приєднання українських інноваційно активних підприємств до мережі EEN дасть змогу розв'язати проблему розриву між виконавцями науково-дослідних робіт та комерціалізацією результатів їхньої роботи.

Водночас для українських підприємств існує низка бар'єрів, що стримують інтенсифікацію процесів трансферу технологій між Україною та країнами – членами ЄС:

- законодавчий – невідповідність багатьох положень українського законодавства загальноєвропейським у ЄС нормам, зокрема це стосується питань захисту прав на інтелектуальну власність, особливо актуальними є проблеми дієвості такого захисту (enforcement); врегулювання діяльності з трансферу технологій в українських ВНЗ та дослідницьких установах;

– брак досвіду налагодження першого контакту з закордонним партнером. Суть проблеми полягає в тому, що у вітчизняних підприємств, які мають бажання долучитися до передачі технологій і гостру потребу в імплементації інноваційних розробок, взагалі відсутній відповідний досвід. Тож для абсолютної більшості з них налагодження першого контакту, напрацювання відповідних компетенцій є суттєвою перешкодою;

– невідповідність українських розробок та інноваційних проектів потребам ринку. Так, розробки інноваційної продукції в Україні здійснювалися без урахування потреб інноваційно активних підприємств та намагання знайти їй застосування. Тому приєднання українських інноваційно активних підприємств та наукових установ до інноваційних мереж певною мірою стримується браком конкурентоспроможних інноваційних проектів;

– недостатня співпраця між українськими установами та їхніми західними партнерами на академічному рівні. Якщо магістерські та студентські програми співпраці між Україною та ЄС розвиваються більш інтенсивно, то співпраця у науковій сфері вкрай незадовільна. Процесам трансферу технологій між країнами завжди передують інтенсивна академічна співпраця, навіть налагодження контактів на особистому рівні.

Для подолання існуючих проблем і бар'єрів комплекс заходів має передбачати:

1) удосконалення української законодавчої бази у сфері захисту інтелектуальної власності, насамперед у частині імплементації норм щодо передачі технологій, створених за державний кошт, захисту комерційної інформації, колективного управління авторськими та суміжними правами;

2) активне роз'яснення українським підприємцям особливостей ведення бізнесу у країнах ЄС: необхідно перейти від «простого» оприлюднення даних до адресної розсилки корисної інформації, систематичної організації тематичних семінарів та запровадження постійно діючої структури, спрямованої на налагодження нових ділових контактів між українськими підприємствами та їхніми потенційними колегами у ЄС;

3) запровадження термінової програми технічної підтримки та консультування для українських підприємців, що наразі не мають ділових контактів з колегами у країнах ЄС, але мають у них потребу.

Загалом слід відзначити, що від інтеграції до діючих у країнах Європейського Союзу інноваційних мереж українська економіка отримає низку стратегічних переваг. Потенційно приєднання до європейського інноваційного простору дасть змогу істотно розширити ринки інноваційної продукції, полегшити доступ до нових технологій і підвищити конкурентоспроможність українських компаній.